

volt ugyanis Hansi nővére és sógora, akiket közvetlenül a kamenyec-podolszkiji tömegmészárlás előtt sikerült megmenekíteniük (lásd a 6. fejezetet).

Brand Joel ezt a mentést a Magyar Katonai Hírszerzés (VKF2) egyik tagjával, Krem Józseffel való összeköttetése révén bonyolította le, aki hajlandó volt embercsempész akciókban közreműködni, miután csinos összeget tett zsebre első vitézkedéseiért. Ez az illegális akció, melyet Brand kezdeményezett, összekapcsolódott egy másik, Springmann Sámuel szervezte akcióval, amelybe budapesti Abwehr-képviselőket vontak be. Ezért amikor 1943 januárjában megalakult a Vaada Tijul („utaztatási”) csoportja, önként adódott a választás, hogy a vezetője Brand legyen.

A német megszállás előtt a Tijul elsődleges törekvése a lengyelországi és szlovákiai zsidók átcsempészése volt. A megszállás után azonban fő feladata az országon belüli zsidómentés lett. Menachem Klein magyar ajkú szlovákiai menekült irányítása alatt, aki Brandot követte a csoport élén, amikor az Isztambulba ment, az árja névre szóló hamis papírok – személyazonossági igazolványok, házassági bizonyítványok, katonai leszerelési okmányok – kiállításának és kiosztásának egyik központjaként folytatta működését. Részt vett az ún. Re-Tijul programban is, melynek jóvoltából számos szlovák és néhány lengyel menekült visszatérhetett hazájába, ahol a megmaradt zsidók – átmenetileg – sokkal könnyebb helyzetbe kerültek.

A Mentőbizottságnak az SS-szel folytatott tárgyalásairól eltérőek a vélemények. A mentési kísérleteknek ez a formája az adott időpontban tökéletesen logikusnak tekinthető föltevéseken alapult. A megszállás első időszakában, amikor a magyar hatóságok azon az alapon, hogy a zsidókérdés a németek hatáskörébe ment át, mereven visszautasítottak mindenfajta érintkezést és tárgyalást a zsidóság képviselőivel, a Vaada vezetői arra a következtetésre jutottak, hogy többre mennek, ha közvetlenül azokhoz fordulnak, akik a tényleges hatalmat tartják a kezükben. Április 5-én, a tárgyalások kezdetén a Mentőbizottság vezetői még nem voltak teljes tudatában annak, hogy az Eichmann-Sonderkommando közvetlen ellenőrzése alá tartozó német erők még 200 főt sem számlálnak; hogy a magyar hatalmi tényezők támogatása nélkül az SS aligha tudná véghezvinni a zsidók gettóba gyűjtésének és deportálásának programját; hogy Wislicenynek, Eichmann-nak és a Himmler-hivatal többi képviselőjének nincs önálló döntéshozatali joga a zsidóüldözés kérdéseiben, hanem csupán a végleges megoldás programjának végső sikerét szolgáló apróbb engedelmények megtételére van felhatalmazásuk.

Az első kapcsolatfelvételt az SS-szel két nappal a megszállás után került sor. Freudiger a Sonderkommando főhadiszállásán, az Astoria Szállóban fölkereste Wislicenyt, és szót emelt Sámuel bátyja érdekében, akit